



(NE)TESTOVANIE NA ZVIERATÁCH

NAŠA KAŽDODENNÁ VOĽBA

NAPRIEK POKROKU VO VEDE SA EŠTE AJ V DNEŠNEJ DOBE TESTUJE NA ZVIERATÁCH. TESTUJE SA NIELEN KOZMETIKA, ALE AJ ČISTIACE PROSTRIEDKY DO DOMÁCNOSTI A TIEŽ LIEKY. TESTOM SA PODROBUJÚ JEDNOTLIVÉ ZLOŽKY AJ KONEČNÝ VÝROBOK. V TEJTO BROŽÚRE SA DOČÍTATE, PREČO SA STÁLE TESTUJE NA ZVIERATÁCH, PREČO NEMUSIA BYŤ VÝSLEDKY TESTOV NA ZVIERATÁCH SPOĽAHLIVÉ A AKÉ SÚ ALTERNATÍVY TESTOVANIA NA ZVIERATÁCH. BROŽÚRA VÁM TIEŽ PRINESIE PRAKTICKÉ TIPY A RADY AKO ROZOZNAŤ TESTOVANÉ VÝROBKY A AKO JE MOŽNÉ MINIMALIZOVAŤ UTRPENIE ZVIERAT.

Ešte aj v dnešnej dobe sa testuje na zvieratách?

Áno, testovanie na zvieratách je aj v dnešnej dobe každodennou realitou. Hoci je veľmi zložitá presne určiť, koľko zvierat sa využíva na experimenty, odhaduje sa, **že na svete sa ich ročne zneužíje okolo 115 – 127 miliónov¹.**

Posledná oficiálna štatistika EÚ ukázala, že len **v 27 členských štátoch** sa na tieto účely **ročne zneužíje až 11,5 milióna zvierat!** Okrem bežne používaných zvierat, akými sú myši, potkany, vtáky, párnokopytníky a nepárnokopytníky, bolo na experimenty využitých aj zhruba 18 900 psův a 3 700 mačiek¹.



Testovanie bolo predsa zakázané?

Od roku 2013 v EÚ platí zákaz testovania kozmetiky a jej zložiek na zvieratách a tiež zákaz predaja testovanej kozmetiky. Príslušná legislatíva však uvádza, že použitá alternatívna metóda k testovaniu na zvieratách musí byť dostupná a oficiálne schválená - ak metóda neexistuje, testuje sa na zvieratách. Tieto obmedzenia sa však týkajú len kozmetiky a nie čistiacich prostriedkov do domácnosti či liekov². Okrem toho, podľa tzv. nariadenia REACH sa látka môže testovať na zvieratách, ak sa používa aj na iné ako kozmetické účely³.

Je testovanie na zvieratách jediná možnosť?

Nie, dnes už je k dispozícii mnoho iných modelov testovania, ktoré dokážu nahradiť testovanie na zvieratách. Alternatívy testov na zvieratách poskytujú pre ľudí relevantné, spoľahlivé a častokrát aj rýchlejšie výsledky, než „klasické“ metódy testovania na zvieratách. Týchto alternatív je veľa a môžu sa líšiť podľa toho, akú informáciu majú poskytnúť. Najvhodnejšie a najspoľahlivejšie je používať ich

kombináciu⁴. Rozdeľujú sa nasledovne:

- **Počítačové modely (*in silico*):** patrí sem niekoľko metód, ktoré na základe chemickej štruktúry, fyzikálne-chemických vlastností alebo podobnosti s už známou chemikáliou dokážu predpovedať biokinetiku sledovaných látok, reakciu látky v ľudskom organizme a jej toxicitu. Tieto metódy teda využívajú už existujúce dáta a vedomosti a sú neustále modernizované ^{5, 6, 7}.



- ***In vitro* metódy:** testy využívajúce bunkové kultúry, tkanivá či špecifické molekuly, ktoré sú vypestované a skúmané mimo živého organizmu – v laboratórnych bankách, Petriho miskách, atď. Mnohé z nich umožňujú presnejšie popísať, príp. kvantifikovať sledovanú reakciu a tiež skúmať skutočné ľudské bunky namiesto zvieracích. V súčasnosti je už známym a mnohokrát preukázaným faktom, že pri testovaní určitej látky na zvieratách sa nemožno spoliehať na reakciu zvieracích buniek a organizmu, pretože môže byť úplne odlišná od reakcie ľudských buniek a organizmu ^{5, 8}.



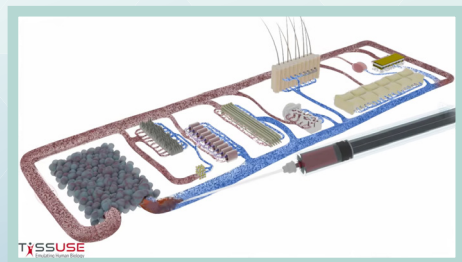
- **Testy na ľudských dobrovoľníkoch:** napriek všeobecnej predstave sú tieto testy bežné a pre mnohé produkty (napr. lieky) zákonom nariadené. Pri liekoch sa tieto testy robia v tzv. klinickej fáze testovania a delia sa na Fázu I – Fázu IV. Vo Fáze I je skúmaný produkt podaný dobrovoľníkom po prvýkrát. Aby sa zvýšila bezpečnosť dobrovoľníkov v klinickej fáze testovania, bolo by možné nahradiť testovanie na zvieratách (tzv. predklinická fáza) napríklad pomocou Fázy 0. Počas Fázy 0 sa malému počtu dobrovoľníkov podáva veľmi malá, pri liekoch subterapeutická dávka. Podaná dávka je tak malá, že je nepravdepodobné, aby spôsobila vedľajší účinok či reakciu v celom tele, no pritom by takto bolo možné sledovať a študovať skutočnú odozvu ľudských buniek na určitú látku. Používanie Fázy 0 je v súčasnosti voľiteľné ⁹.

Na ľudských dobrovoľníkoch je tiež možné testovať aj iné chemické látky. Aby sa pri takomto testovaní zaručila bezpečnosť dobrovoľníkov, využíva sa pôsobenie sledovanej chemikálie vo veľmi nízkej koncentrácii¹⁰.



- **Orgán na čípe:** testovanie na zvieratách a samotné *in vitro* metódy nedokážu dostatočne spoľahlivo predpovedať komplexnú reakciu ľudského organizmu na niektoré látky. Orgán na čípe simuluje na malej ploche funkciu a vlastnosti jednotlivých orgánov. Konečným cieľom je vytvorenie „človeka na čípe“, kde budú všetky dôležité orgány vzájomne prepojené, takže bude možné sledovať celkovú reakciu ľudského organizmu¹¹. Napríklad, spoločnosť TissUse už aj v súčasnosti ponúka riešenie, ktoré prepája viacero orgánov na čípe pomocou mikrofluidných kanálikov. Týmto spôsobom je možné predpovedať skutočnú a vzájomnú reakciu ľudských orgánov¹².

- **Epidemiologické štúdie:** slúžia na sledovanie a rozpoznávanie príčinných vzťahov medzi vonkajšími vplyvmi, biologickými činiteľmi, expozíciou určitej chemikálie a zdravotným stavom, chorobami či úmrtiami v pozorovanej časti populácie. Pri týchto štúdiách sa na získanie nových informácií z nazbieraných dát používajú rôzne štatistické nástroje¹³.



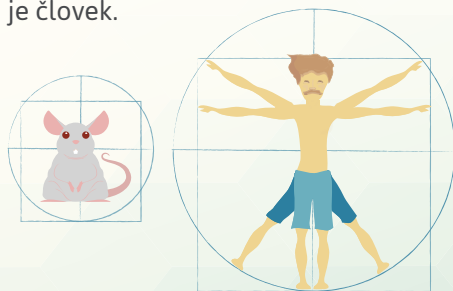
Poskytuje testovanie na zvieratách skutočne spoľahlivejšie údaje?

Nie, pretože rôzne zvieratá, dokonca rasy či pohlavia rovnakých živočíšnych druhov absorbujú, metabolizujú a vylučujú chemikálie odlišne. Je preto zrejmé, že dáta získané z testovania na zvieratách nebudú dostatočne vypovedať o možnej odozve ľudského organizmu na testovanú látku¹⁴.



V tabuľke je možné vidieť iba malú vzorku chemikálií a ich hodnôt LD50 (hodnota LD50 je množstvo skúmanej látky, podávanej skupine zvierat, ktoré je potrebné na usmrtenie polovice týchto pokusných zvierat)

pre potkany a myši. Potkany a myši sa začali vyvíjať samostatne pred 18-24 miliónmi rokov. Na porovnanie, ľudia a hlodavce sa začali vyvíjať samostatne približne pred 80 miliónmi rokov. Potkany a myši sú si teda z hľadiska genotypu (súbor genetických informácií jedinca) a fenotypu (vzhľad či vlastnosť jedinca, ktorá je výsledkom spolupôsobenia genotypu a prostredia) oveľa podobnejšie ako ľudia a hlodavce⁴. Zo vzájomného porovnania hodnôt LD50 v tabuľke je zrejmé, že ak sa tieto hodnoty tak veľmi líšia pre príbuzné živočíšne druhy, len veľmi ťažko nám môžu niečo vypovedať o toxicite látky pre úplne odlišný živočíšny druh, akým je človek.



Porovnanie hodnôt LD50 pre potkany a myši ⁵

Chemikália	Potkan LD50 [mg/kg]	Myš LD50 [mg/kg]	Rozdiel
Chlorid ortuťnatý	1	6	6-násobný
Dextropropoxyfén hydrochlorid	84	225	2,7-násobný
Dichlórmetán	1 600	873	1,8-násobný
Difenylyldantoín	1 640	150	10,9-násobný
Etanol	7 060	3 450	2-násobný
Nikotín	50	3	16,7-násobný
Paracetamol	2 400	340	7,1-násobný
Šťavelan sodný	11 200	5 100	2,2-násobný
Tetrachlórmetán	2 350	8 260	3,5-násobný
Thioridazín hydrochlorid	995	385	2,6-násobný

Vyskytlo sa množstvo tragických prípadov, kedy testy na zvieratách neboli schopné odhaliť nebezpečenstvo látok pre zdravie a život človeka. Toto nebezpečenstvo bolo často odhalené až po vypustení produktu na trh. Z mnohých si uvedme aspoň niektoré:



Vioxx, liek na zníženie zápalu a bolesti, najmä ako následku artritídy a osteoporózy, spôsobil v rokoch 1999 – 2004 smrť až 60 000 ľudí. Keď sa na to prišlo, liek bol stiahnutý z trhu¹⁵.

Baycol (Lipobay), používaný na zníženie cholesterolu, spôsobil v rokoch 1997 až 2001 viac ako 10 000 prípadov chradnutia svalstva (rhabdomyolýza) či smrti. Počas predklinického testovania na myšiach, potkanoch, morčatách, psoch a opiciach bol istý efekt na svalové tkanivo zaznamenaný iba po podaní extrémne vysokých dávok, chradnutie svalstva však zaznamenané nebolo. To, že bunky potkanov sú voči nežiaducim účinkom lieku až 200-násobne odolnejšie než ľudské, bolo pritom dokázané *in vitro* testami až po stiahnutí lieku z trhu¹⁵.



Talidomid, ktorý sa okrem iného používal aj na potlačenie rannej nevoľnosti u tehotných žien, bol uvedený na trh v roku 1957. Vplyvom tohto lieku sa na začiatku 60. rokov minulého storočia narodilo vyše 10 000 detí s postihnutím končatín (fokomélia). Dr. James Schardein, odborník na štúdie vrodených defektov, prehlásil: „Približne pri 10 kmeňoch potkanov, 15 kmeňoch myší, 11 plemenách zajacov, 2 plemenách psov, 3 kmeňoch škrečkov, 8 druhoch primátov a u ostatných druhov, ako sú mačky, pásavce, morčatá, ošípané a fretky, na ktorých bol Talidomid testovaný, sa objavil teratogénny efekt iba veľmi ojedinele.“ Vedľajšie účinky Talidomidu boli pozorované iba pri malej časti uvedených zvierat, aj to iba pri podaní extrémne vysokých dávok¹⁵.

Podobné prípady súviseli aj s ďalšími liekmi, ako napríklad: **Rezulin**, **Propulsid**, **Eraldin**, **Oraflex** (resp. **Opren**), **Flenac** a mnoho iných¹⁵.

Prečo sa ešte stále testuje na zvieratách?

Mnohé modely testovania na zvieratách sú veľmi staré a vznikli v časoch, kedy nebola iná možnosť, ako získať aspoň nejaké vedecké výsledky a informácie (napr. hodnota LD50 od roku 1927, Draizov test od roku 1944). Postupom času sa z testovania na zvieratách stal veľmi výhodný obchod, na ktorom zarábajú nielen spoločnosti, ktoré predávajú zvieratá, zariadenia a pomôcky na testovanie, ale aj samotné testovacie laboratória.



Experimenty na zvieratách sa pritom nerobia ani tak z vedeckých, ako skôr z legislatívnych a právnych dôvodov (nariadenie Európskeho parlamentu a rady (ES) č. 1223/2009 o kozmetických výrobkoch; nariadenie Európskeho parlamentu a rady (ES) č. 1907/2006 o registrácii, hodnotení, autorizácii a obmedzovaní chemikálií (REACH) a o zriadení Európskej chemickej agentúry;

Smernica č. 2001/83/ES Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa ustanovuje zákonník spoločenstva o humánnych liekoch).

Navyše, je vždy jednoduchšie zopakovať už zaužívaný postup, ako ho zamieňať za inú, hoci modernejšiu alternatívu. Aj napriek tomuto trendu však existujú spoločnosti, ktoré sa rozhodli ísť možno zložitejšou, no etickejšou cestou a bezpečnosť výrobkov či splňanie noriem testujú pomocou metód bez využívania zvierat.



Je možné nahradiť alternatívami všetky testy na zvieratách?

V súčasnosti nie je dostupná žiadna alternatíva k testovaniu chronickej toxicity. Pracuje sa však na projektoch s cieľom vyvinúť alternatívy, ktoré by v budúcnosti mohli prejsť validačným procesom (pozn.: aby bolo možné metódu použiť v praxi, musí byť oficiálne schválená – validovaná, tzn. musí byť spoľahlivá a relevantná)¹⁶. Navrhuje sa napr. kombinácia počítačových modelov s *in vitro* testovaním toxicity na tkanivových kultúrach⁴. Alternatívy nie sú dostupné ani k stanoveniu reprodukčnej toxicity²¹.

Čo môžete urobiť proti testovaniu na zvieratách vy?

Experimenty na zvieratách sú v mnohých prípadoch úplne zbytočné, o čom svedčí aj množstvo u nás dostupných produktov, ktoré sú netestované na zvieratách.



Či už sa jedná o kozmetiku alebo čistiace prostriedky do domácnosti, netestované produkty sú dostupné na internete, vo viacerých kamenných obchodoch a bio predajniach. Preto je veľmi dôležité, aby ste vy – koneční spotrebitelia – svojim výberom produktov podporovali tie spoločnosti, ktoré sa rozhodli ísť zodpovednou a súcitnou cestou. Ako však takéto výrobky rozoznať? Najlepšou pomôckou sú logá konkrétnych certifikácií, ktoré môžu byť uvedené na obale kozmetických výrobkov a čistiacich prostriedkov do domácnosti:



HCS (kozmetika)/HHPS (čistiace prostriedky do domácnosti)

Výrobky disponujúce certifikáciou HCS/HHPS sú jednoznačne rozpoznateľné vďaka označeniu logom „skákajúceho králika“ tzv. Leaping bunny. Táto certifikácia zaručuje, že spoločnosť nerobí testy na zvieratách a ani nedáva produkt či jeho jednotlivé zložky testovať inej firme. Vysoká spoľahlivosť HCS/HHPS vyplýva z toho, že spoločnosť musí byť otvorená nezávislému auditu, ktorým sa overuje dodržiavanie presne stanovených podmienok. Certifikácia sa vždy udeľuje celej spoločnosti, a tak každý jeden produkt musí spĺňať určené podmienky. Niektoré certifikované spoločnosti nemajú na svojich produktoch logo Leaping bunny zobrazené, aj keď spĺňajú všetky podmienky a sú uvedené v oficiálnych zoznamoch Leaping bunny (QR kód na vyhľadávanie produktov, disponujúcich touto certifikáciou, nájdete na poslednej strane brožúry). Dôvodom je, že kým podanie žiadosti a pridelenie certifikácie je bezplatné, použitie loga na produktoch je spoplatnené¹⁷.¹⁸ Hoci ide o najspoľahlivejšiu certifikáciu v oblasti netestovania na zvieratách, výrobok môže obsahovať živočíšne produkty alebo zložky z mŕtvych zvierat.



BDIH

Táto certifikácia informuje zákazníka o pôvode jednotlivých zložiek produktu, najmä či pochádzajú z ekologického poľnohospodárstva alebo z kontrolovaných zberov vo voľnej prírode. Používanie zložiek GMO je úplne zakázané a v rámci chemického a technologického spracovania prvotných surovín je povolené iba obmedzené množstvo procesov. Konečný výrobok ani jeho zložky by nemali byť výrobcom testované na zvieratách a nemali by byť na testovanie zadávané ani tretej strane. Certifikované produkty síce nemôžu obsahovať zložky z mŕtvych stavovcov, môžu v nich však byť zastúpené živočíšne zložky ako napr. med, mlieko či lanolín. Certifikácia BDIH sa vzťahuje vždy iba na konkrétny výrobok, takže spoločnosť môže vyrábať aj produkty, ktoré dané podmienky nespĺňajú¹⁹.



Vegan

Certifikácia, udeľovaná britskou Vegan Society, je rozpoznateľná podľa loga s nápisom Vegan s charakteristickou slnečnicou. Logo by malo zaručiť, že výrobok či jeho zložky neboli výrobcom ani žiadnou treťou stranou testované

na zvieratách. Zároveň výrobok neobsahuje ani živočíšne zložky či vedľajšie produkty živočíšneho pôvodu. Keďže sa certifikácia vzťahuje vždy len na konkrétny výrobok a nie na celú značku výrobcu, pri kúpe iných produktov rovnakej značky je vždy potrebná kontrola loga na výrobku. Logo je možné nájsť nielen na kozmetike a čistiacich prostriedkoch, ale aj na potravinách, kde garantuje zloženie bez obsahu živočíšnych produktov²⁰.



Iné certifikáty?

Akákoľvek spoločnosť si na svoje výrobky môže uviesť logo s králikom (pričom vizuálna podoba loga nezodpovedá Leaping bunny logu), prípadne tvrdenie, že výrobok či jeho jednotlivé zložky neboli testované na zvieratách. Daná spoločnosť nemusí nutne vykonávať testy na zvieratách, dokonca ani dávať jednotlivé zložky otestovať tretej strane. Keďže však neexistuje spoľahlivý kontrolný mechanizmus takýchto lôg a tvrdení, je vhodnejšie uprednostňovať výrobky so všeobecne známymi certifikáciami.

Zdroje:

- ¹ Report from the Commission to the Council and the European Parliament: Seventh Report on the Statistics on the Number of Animals used for Experimental and other Scientific Purposes in the Member States of European Union. COM (2013)859/final. Brussels, 2013
- ² Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1223/2009 o kozmetických výrobkoch. Úradný vestník Európskej únie, Zväzok 52, L 342/59, 2009. ISSN 1725-5147
- ³ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 o registrácii, hodnotení, autorizácii a obmedzovaní chemických látok (REACH) a o zriadení Európskej chemickej agentúry. Úradný vestník Európskej únie, Zväzok 49, L 396/1, 2006. ISSN 1725-5147
- ⁴ Langley G. Action to end animal toxicity testing. European Coalition to End Animal Experiments (ECEAE), The British Union for the Abolition of Vivisection. Londýn, 2001
- ⁵ Langley G. Acute toxicity testing without animals: more scientific and less of a gamble. European Coalition to End Animal Experiments (ECEAE). Londýn, 2005
- ⁶ Raunio H. In Silico Toxicology – Non-Testing Methods. Frontiers in Pharmacology. 2011. DOI 10.3389/fphar.2011.00033
- ⁷ Non-test Approaches: (Q)SARs, Read-Across, AltTox: Non-animal Methods for Toxicity Testing [online]. 2014 [cit. 18. 11. 2017]. Dostupné z: <http://alttox.org/mapp/emerging-technologies/non-test-approaches-qsars-read-across/>
- ⁸ National Research Council. Toxicity Testing in the 21st Century: A Vision and a Strategy. Washington, DC: The National Academies Press, 2007. ISBN 978-0-309-10993-2
- ⁹ Phase 0 trials: a platform for drug development? The Lancet. 2009, roč. 374. DOI [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(09\)61309-X](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(09)61309-X)
- ¹⁰ Baketter D. A., Chamberlain M., Griffiths H. A., Rowson M., Whittle E. a M. York. The classification of skin irritants by human patch test. Food and Chemical Toxicology. 1997, roč. 35. DOI [https://doi.org/10.1016/S0278-6915\(97\)00053-7](https://doi.org/10.1016/S0278-6915(97)00053-7)
- ¹¹ Caplin J. D., Granados N. G., James M. R., Montazami R. a N. Hashemi. Microfluidic Organ-on-a-Chip Technology for Advancement of Drug Development and Toxicology. Advanced Healthcare Materials. 2015, roč. 4. DOI 10.1002/adhm.201500040
- ¹² TissUse presents technologies at the WC9-Congress in Prague. Multi-organ-chips revolutionize drug testing [online]. 2014 [cit. 13. 6. 2017]. Dostupné z: <http://www.worldpressonline.com/PressRelease/tissuse-presents-technologies-at-the-wc9-congress-in-prague-44867.html>
- ¹³ Green D. M., Freedman M. D. a L. Gordis. Reference Guide on Epidemiology. Reference Manual on Scientific Evidence. Washington, D.C.: The national Academies Press, 2011. ISBN 978-0-309-21421-6
- ¹⁴ Zbinden G. a M. Flury-Roversi. Significance of the LD50-test for the toxicological evaluation of chemical substances. Archives of Toxicology. 1981, roč. 47. DOI <https://doi.org/10.1007/BF00332351>
- ¹⁵ Pippin J. J. a K. Sullivan. Dangerous Medicine: Examples of Animal-Based “Safety” Tests Gone Wrong. Physicians Committee for Responsible Medicine [online]. 2005 [cit. 01. 02. 2018]. Dostupné z: http://www.pcrm.org/sites/default/files/pdfs/research/testing/exp/dangerous_medicine.pdf
- ¹⁶ Repeated Dose Toxicity. JOINT RESEARCH CENTRE: European Union Reference Laboratory for Alternatives to Animal Testing (EURL ECVAM) [online]. 2018 [cit. 03. 02. 2018]. Dostupné z: <https://eurl-ecvam.jrc.ec.europa.eu/validation-regulatory-acceptance/systemic-toxicity/repeated-dose-toxicity>
- ¹⁷ Frequently asked questions. Leaping bunny program [online]. 2014 [cit. 10. 09. 2017]. Dostupné z: <http://www.leapingbunny.org/about/faq#answer-8>
- ¹⁸ Leaping Bunny Certification Programme. Cruelty Free International [online]. [cit. 06. 02. 2018]. Dostupné z: <https://www.crueltyfreeinternational.org/what-we-do/corporate-partnerships/leaping-bunny-certification-programme>
- ¹⁹ Transparency for the Consumer. BDIH certified natural cosmetics [online]. [cit. 02. 01. 2018]. Dostupné z: https://www.kontrollierte-naturkosmetik.de/e/guideline_natural_cosmetics.htm
- ²⁰ Vegan Trademark standards. The Vegan Society: One world. Many lives. Our choice. [online]. 2018 [cit. 06. 02. 2018]. Dostupné z: <https://www.vegansociety.com/your-business/vegan-trademark-standards>
- ²¹ European Chemicals Agency. Non-animal approaches – Report. 2017. DOI: 10.2823/000784

Zdroje obrázkov: <http://downtherabbitholes.org>; www.innovenn.co.uk; www.tissuse.com; Slovenská Vegánska Spoločnosť

Túto informačnú brožúru pripravila Slovenská Vegánska Spoločnosť - občianske združenie, ktoré propaguje rastlinné stravovanie a šíri informácie o vegánskom životnom štýle.

Grafická úprava: Mária Fernanda Rosas Plowes

Aktivity Slovenskej Vegánskej Spoločnosti

- prednášky a diskusie o vegánstve ako etickom, empatickom a ekologickom životnom štýle
- prekladateľská a publikačná činnosť zameraná na tvorbu a šírenie informačných materiálov
- stretnutia pre širokú verejnosť vo forme piknikov a vegánskych večerí
- infostánky a osvetová činnosť na verejných podujatiach
- ochutnávky vegánskych jedál s cieľom motivovať ľudí k zmene stravovania
- spolupráca s domácimi a zahraničnými partnermi podobného zamerania



www.veganskaspolocnost.sk



fb.com/SlovenskaVeganskaSpolocnost/



slovenska.veganska.spolocnost



info@veganskaspolocnost.sk



Za poskytnutie priestorov na zhotovenie fotografií ďakujeme predajni
Vegana (www.vegana.sk) a Jo-Anne McArthur / We Animals.

NÁJSŤ A VYBRAŤ SI KOZMETIKU ALEBO ČISTIACI PRODUKT DO DOMÁCNOSTI, KTORÉ NEBOLI TESTOVANÉ NA ZVIERATÁCH, JE V DNEŠNEJ DOBE VEĽMI JEDNODUCHÉ. PRI KAŽDOM NÁKUPE SI MÔŽETE ZVOLIŤ, ČI BUDETE PODPOROVAŤ ZBYTOČNÉ UTRPENIE ZVIERAT ALEBO SA ROZHODNETE PRE OHĽADUPLNEJŠIU CESTU.

Pre vyhľadávanie produktov s HCS/HHPS certifikáciou naskenujte tento QR kód:



Alebo zadajte do prehliadača tento odkaz:
<https://www.crueltyfreeinternational.org/LeapingBunny>

Po naskenovaní tohto QR kódu môžete podpísať online petíciu za zákaz testovania čistiacich produktov do domácnosti na zvieratách:



Petícia je dostupná na odkaze:
<http://www.svobodazvirat.cz/zapojte-se/zametteskrutosti>